

Posudek diplomové práce Michaely Pavlíkové
Formy partnerského soužití a moderní informační technologie
84 stran textu, poznámkový aparát, bibliografie, textové přílohy, grafy

Téma diplomové práce Michaely Pavlíkové je aktuální, moderní, více sociologické, sociálně psychologické a psychologické než etnologické či antropologické, čímž není řečeno, že je nelze antropologicky zkoumat. Samozřejmě zcela neodmyslitelně jsou jeho součástí moderní komunikační a informační technologie. Zároveň je toto téma relativně výrazně omezeno generačně.

Diplomantka pracuje z rozsáhlou, skutečně imponující, převážně americkou, odbornou literaturou, která reflektuje jednak soudobé změny v životním stylu partnerů (manželů) vzhledem k tomu, zda (ne)sdílejí společné bydlení (v českém prostředí se spíše používá pojem společná domácnost, ale domácnost a bydlení nemusí být totéž).

Je nezpochybnitelné, že formy partnerského života a životní styl rodin (což opět není totéž, ale o rodině tato práce není) procházejí v posledních desetiletích významnými změnami. Autorka zkoumá, jaký a jak velký podíl na těchto posunech může mít a má internet jako jedno z nejvýznamnějších globalizačních medií.

Hlavní pozornost je zaměřena na případné utváření, především však na udržování a kvalitu vztahu, který může být primárně založen jako partnerský, nebo se jím v průběhu doby může stát.

Jak už bylo řečeno, výzkumy, které byly na toto téma dělány, probíhají převážně v americkém prostředí. Přestože jsou tyto materiály skutečně velmi „mladé“, maximálně z 80. a 90. let minulého století, zdá se mi (je to můj osobní názor, který jsem si udělala na základě této práce) jako by stárly tak rychle, jak rychle se vyvíjejí technické možnosti internetu, jak se mění geopolitická situace a jak nastupují stále nové, mladší, s počítačem vyrostlé a tedy těsněji srostlé generace.

Většina závěrů těchto použitých prací totiž vyznívá vcelku optimisticky a pozitivně. Vztah započatý nebo budovaný na internetu je stejně kvalitní (ne-li v některých aspektech kvalitnější) než klasické partnerství. Nemožnost fyzického kontaktu je kompenzována jinými výhodami: pohodlím, osobní svobodou, možností plně se věnovat kariéernímu růstu, studiu, práci či koníčkům. Je-li v určitých intervalech možné skutečné osobní setkání, pak je takový vztah stejně hodnotný jako ten „klasický“. Vedle tohoto, skoro se chce říci „scientistního optimismu“, který se zdá připomínat postoje osvícenských filozofů, se autoři, ve snaze po historických kontextech a paralelách dopouštějí některých omylů, které autorka jako historicky vzdělaná Evropanka neměla přebírat (příklady možno rozvést v diskusi), ale uznávám, že toto jsou momenty vzhledem k zaměření práce okrajové.

Mnohem podstatnější je pozitivní vyznění v hodnocení internetu obecně i jako media, umožňujícího nové formy a nové kvality partnerských vztahů. Tady je třeba říci, že autorka sama nepřijímá tyto názory bez výhrad, ostatně tyto práce samy také deklarují jistá omezení nebo přímo nebezpečí, která s sebou internetové kontakty mohou přinášet. Celkově však převažuje optimistická důvěra a kladné vyznění.

Význam snadných kontaktů mezi příslušníky různých kultur je nezpochybnitelný a přínosný a poskytuje mladé generaci cenné zkušenosti, nehledě na zdokonalování v cizích jazycích. Zda se tímto způsobem dají odlišné kultury skutečně poznávat, jak se autoři optimisticky domnívají, a diplomantka se k nim přiklání, je otázka, která by si zasloužila pozornost, ale je nad rámec této práce.

V centru pozornosti zůstává „internetový“ partnerský vztah. Je-li programově navázán mezi dvěma dospělými jedinci, jejichž cílem je získat životního partnera, je to jistě ten nejmodernější způsob, který poskytuje zřejmě nejširší „nabídku“. Myšlenka navázat kontakt s potenciálním partnerem pomocí nejmodernějšího media je ovšem téměř tak stará jako tyto

nosiče. Stačí jen zmínit nejrůznější nabídky k sňatku a pozdější seznamovací inzeráty v denním tisku nejméně v posledních dvou stoletích, nejrůznější agentury a „seznamky“, které předkládaly (a předkládají) zájemcům o své služby obsáhlé dotazníky, vyhodnocované zpočátku ručně, od 80. let minulého století postupně i na počítačové bázi.

O toto však ani tak nejde. Pokud jsem autorku dobře pochopila, klade si už zmíněnou zásadní otázku o kvalitě prožívání partnerského vztahu prostřednictvím internetu, ať už byl navázán jakýmkoli způsobem. Souhlasím, že při nutném odloučení protagonistů je možnost elektronické komunikace vynikající, úžasná, a může účastníky i výrazně obohatit. To ostatně platí o všech mezilidských vztazích, dočasně zpretrhaných vzdáleností a udržovaných pomocí písemného projevu bez ohledu na to, jakým způsobem je text přenášen. Je to dočasné řešení, umožňující vzájemný kontakt. Podobně na tento způsob komunikace reagují i osoby, které vystupují v jednotlivých příbězích, zařazených v příloze práce.

Pochybnosti ale (ve mně) vzbuzuje, je-li tento způsob udržování vztahu postaven prakticky na stejnou úroveň jako bezprostřední lidský kontakt. Je-li vnímán jako běžná součást životního stylu moderního (řekla bych spíš postmoderního) člověka. Tento člověk je mladý, dynamický, žije rychle, efektivně, neustále pracuje na zlepšování své kvalifikace a kariéry, je ochoten a schopen se často stěhovat na značné vzdálenosti a měnit povolání za prestižnější, náročnější a lukrativnější, čímž opět stoupají požadavky na jeho kvalifikaci, image a mobilitu. Stává se tím, co bývá dnes nazýváno flexibilním a mobilním atomizovaným lidským zdrojem (nebo je naopak nucen měnit svůj pobyt kvůli ztrátě zaměstnání a nic jiného mu nezbyvá). Internetový vztah, prožívání lásky v kyberprostoru, k jeho profilu zřejmě patří i proto, že ho omezuje v jeho „individuální svobodě a nezávislosti“ mnohem méně než fyzicky přítomný partner, který se nedá „vypnout“.

Je zřejmě předčasné vyslovovat soudy ať už optimistické, nebo skeptické (o takovou charakteristiku jsem se pokusila, abych vyvážila podle mne až příliš nadějně očekávání, vkládané do internetu jako prostředku pro realizaci plnohodnotných partnerských vztahů).

Diplomantka mě vyprovokovala spíš k napsání osobní a generační reflexe než klasického oponentského posudku, a to svědčí o tom, že práce má co sdělit a sděluje to zajímavým způsobem.

Práce je napsána opravdu dobře, je opřena o široké mezioborové zázemí a doplněná vlastním výzkumem, jehož závěry možná mohly být více zdůrazněny, protože představují kvalitativní, tedy etnologicko antropologický přístup. Považuji text Michaely Pavlíkové za originální, dobře propracovaný a zvládnutý. Diplomová práce splňuje nároky na diplomový úkol kladené a plně ji doporučuji k obhajobě s předběžným návrhem na hodnocení mezi *výborně až velmi dobře*.

Praha 11. září 2010

Doc. Irena Stěpanová, CSc.
Ústav etnologie UKFF